

Handlingsplan för Transportrådgivning 2014-2018

Antagen av tekniska nämnden 10 juni 2014



program

policy

handlingsplan

riktlinje



VÄSTERÅS STAD

program	uttrycker värdegrunder och förhållningssätt för arbetet med utvecklingen av Västerås som ort inklusive koncernen Västerås stad
policy	uttrycker värdegrunder och förhållningssätt för arbetet i koncernen Västerås stad
handlingsplan	anger strategier och konkreta åtgärder för att nå den politiska viljeinriktningen och fastställda mål på olika nivåer i organisationen
riktlinje	säkerställer ett riktigt agerande och en god kvalitet i handläggning och utförande i koncernen Västerås stad

Inledning

Transportrådgivningsfunktionen i Västerås stad inrättades 2009 som en följd av målet ”Minska trafikens och transporterens klimatpåverkan” i Klimatstrategi för Västerås 2007-2012. Tekniska kontoret har haft en heltidsanställd transportrådgivare sedan 2009 och verksamheten har bedrivits med inriktningarna: stadens egen organisation, allmänhet, företag och stadsplaneringsprocessen. Den förra handlingsplanen gällde till och med år 2013 och nu är det dags att staka ut inriktningen för transportrådgivningen under åren 2014-2018.

I Västerås kommun görs varje dag 330 000 resor¹ och ett stort antal transporter genomförs. Vi har ett stort behov av att ta oss till och från målpunkter av olika slag och vårt samhälle är uppbyggt på en tanke om tillgänglighet. Men dessa resor och transporter medför även ett antal problem för samhället, särskilt i en kommun som Västerås som har ambitioner att växa till många fler invånare än idag. Därför behöver Västerås stad aktivt arbeta med transportrådgivning och hållbara resor och transporter på det sätt som ger störst resultat och nytta för kommunen och invånarna.

Syfte

Syftet med handlingsplanen är att ange inriktning och mål för transportrådgivningsfunktionen inom tekniska kontoret under perioden 2014-2018. Transportrådgivningen syftar till att öka andelen hållbara resor och transporter i Västerås, med fokus på de resor som görs av anställda i Västerås stad och andra större arbetsplatser i kommunen. Hållbarhet åstadkoms genom omfördelning av resenärerna inom det befintliga transportsystemet, minskad efterfrågan av resor och mer miljövänliga drivmedel. Verksamheten har fokus på minskad klimatpåverkan men uppnår positiva synergieffekter genom att även adressera buller, trängsel, luftkvalitet, folkhälsa, trafiksäkerhet med mera. Genom att öka andelen hållbara transporter kommer även jämställdhet att gynnas eftersom kvinnor reser till fots och med kollektivtrafik mer än män och cykel är Västerås mest jämställda färd sätt.² Störst fokus inom transportrådgivningen ligger på persontransporter men även godstransporter berörs i informationsmaterial och vid rådgivning till företag och arbetsplatser.

Transportrådgivning och mobilitetsprojekt är ett långsiktigt arbete och kan bedrivas på många olika nivåer och i olika delar av stadens arbete. Handlingsplanen är därför ett viktigt styrdokument för att bibehålla den beslutade inriktningen på arbetet och fokus på valda arbetsmetoder.

Ansvar och avgränsningar

Tekniska kontoret har ansvar för transportrådgivningen inom Västerås stad. Funktionen är en del av tekniska kontorets verksamhet men ska även samverka med andra funktioner inom organisationen som arbetar för hållbara resor och transporter. Dessa funktioner finns spridda inom olika förvaltningar och bolag inom stadens organisation. Transportrådgivningen ska aktivt söka samarbeten såväl inom som utanför organisationen där det gynnar aktiviteterna och även påverka för att få in frågor om hållbara resor och transporter i andra verksamheter.

Transportrådgivningen ska agera som expertstöd till företag och verksamheter som behöver stöd i frågor som rör hållbara resor och transporter. Det ska erbjudas rådgivning och information om arbetsmetoder och lämpligt fortsatt arbete men inget stöd för genomförande av arbetet.

Jämfört med tidigare arbetsområde fokuseras nu verksamheten på färre områden för att få större effekt. Arbetet med hållbara transporter i stadsplaneringsprocessen finns nu med i Västerås Översiktsplan 2026 och är en del av stadens ordinarie planprocess, vilket innebär att transportrådgivningen inte behöver ha den specifika uppgiften längre.

^{1,2} M&Q, Så reser vi – Resvaneundersökning Västerås 2011

Mål

Målen med transportrådgivningen under åren 2014-2018 är att:

- Västerås stad ska vara ett gott föredöme gällande arbetet med hållbara resor och transporter
- Öka den sammanlagda andelen hållbara resor i Västerås
- Minska klimatpåverkan från bilar i Västerås

Hur ovanstående mål ska mätas och följas upp beskrivs under kapitlet Uppföljning.

Västerås stad ska vara ett gott föredöme gällande arbetet med hållbara resor och transporter

Västerås stad är kommunens största arbetsgivare med 10 000 anställda och genererar därmed många resor och transporter varje dag. Så genom att arbeta med att få dessa mer hållbara nås ett bra resultat och många medarbetare får större kunskap om sin klimatpåverkan såväl i tjänsten som privat. Dessutom ger ett gott arbete i den egna organisationen en större trovärdighet när tjänsten transportrådgivning ska erbjudas andra arbetsgivare i Västerås.

Öka den sammanlagda andelen som går, cyklar, åker kollektivt och samåker i Västerås jämfört med andelen som kör bil ensam

En omfördelning av resenärerna i det befintliga transportsystemet är en nödvändighet om Västerås ska kunna växa utan att trafiknätet ska korka igen och för att klimatmålen ska uppnås. Att cykla, gå och åka med kollektivtrafiken är betydligt mer klimatvänligt och även vänligt mot resenärens egen hälsa än att åka bil.

Minska klimatpåverkan från bilar i Västerås

Bilen kommer inom en rimlig framtid fortfarande vara nödvändig för vissa resor och transporter. Men de bilresor som är möjliga att ersätta med mer hållbara trafikslag behöver göra det och de bilar som rullar i Västerås måste bli renare och klimatvänligare.

Målgrupper

Målgrupperna för arbetet inom transportrådgivningen är:

- Medarbetare inom Västerås stad
- Större arbetsplatser i Västerås

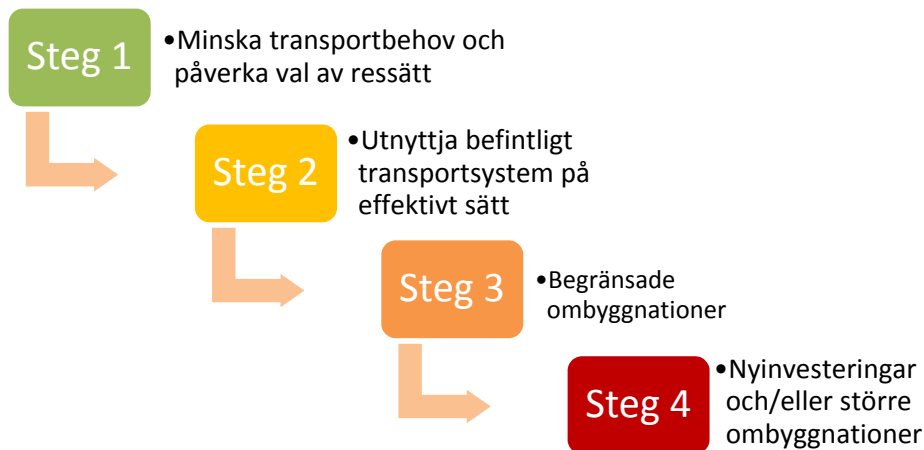
Då resurserna för transportrådgivningen är begränsade måste en prioritering av arbetet göras och dessa målgrupper är valda utifrån att de är relativt lätta att nå och få effekt för. Mobilitetsprojekt har visats ge störst effekt när målgruppen nås i ett sammanhang, till exempel på sin arbetsplats, och när åtgärder genomförs som en del av ett större paket. Systematiskt arbete och ledningssystem ger bättre effekter än enstaka kampanjer. Genom att rikta sig till medarbetarna på en arbetsplats kan man arbeta med åtgärder av olika typer samtidigt och det är enkelt att kommunicera och följa upp resultaten. Dessutom kan både tjänste- och pendlingsresor påverkas. En förutsättning för arbetet är att frågorna är prioriterade av ledningen. Västerås är en stad med många stora arbetsplatser och genom att nå medarbetarna på dessa nås även i viss mån deras familjer och bekanta.

Om transportrådgivning och påverkansarbete

Arbete med hållbara resor och transporter går under många olika namn. Den mest vedertagna benämningen är Mobility Management, vilket är ett namn som används både internationellt och i Sverige. Den transportrådgivning som bedrivs inom Västerås stad överensstämmer med åtgärder och metoder inom Mobility Management.

Fyrstegsprincipen

Fyrstegsprincipen togs fram av Vägverket och är idag ett väletablerat förhållningssätt vid trafikplanering. För Västerås är det fastslaget i Översiktsplanen 2026 att staden ska arbeta efter principen. Fyrstegsprincipen innebär att trafikåtgärder ska analyseras i tur och ordning enligt fyra bestämda steg, från beteendepåverkan och mindre åtgärder till ombyggnationer och slutligen, om behovet kvarstår efter de andra åtgärderna, nybyggnation och större projekt. De tidiga stegen är betydligt mer kostnadseffektiva än de senare.



Fyrstegsprincipens fyra steg

Mobility Management- bakgrund och arbetsmetodik

Mobility Management är det vedertagna begreppet för beteendepåverkan inom området resor och transporter.

EU-projektet MOMENTUM:s definition av Mobility Management är att det är "...ett efterfrågeorienterat angreppssätt för att påverka person- och godstransporter genom att:

- Uppmuntra användningen av miljöanpassade färdssätt
- Förbättra hållbar tillgänglighet för alla människor och organisationer
- Öka effektiviteten i transporter och markanvändning
- Minska trafiken genom att begränsa antal, längd och behov av motoriserat resande"

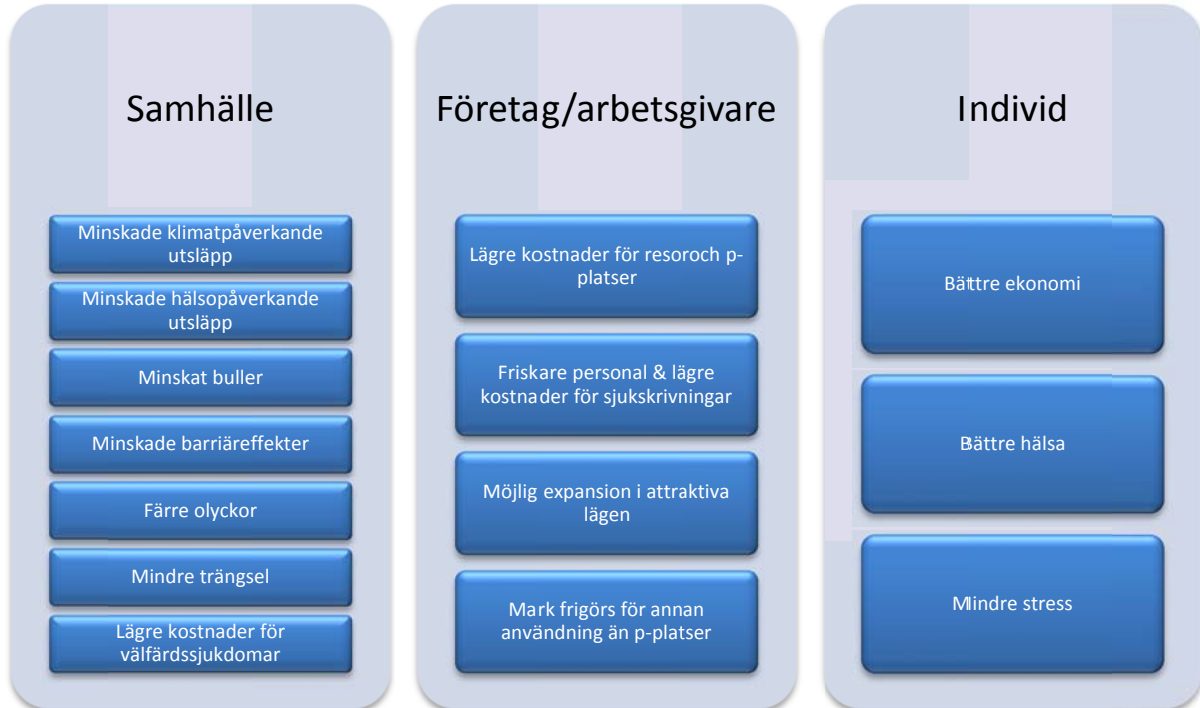
Mobility Management är mjuka åtgärder för att påverka resan innan den har börjat.

Mobility Management kompletterar investeringar i teknologi och byggande, med investeringar i beteendepåverkan, kunskap och samverkan mellan aktörer i transportsektorn. Huvudverktygen är information, kommunikation, samordning och organisation.

Mobility Management-åtgärder kännetecknas ofta av en bra kostnads/nyttokvot, dvs man får en stor nytta per satsad krona. Extra verksamma är Mobility Management-åtgärder när de kombineras med en stödjande åtgärd (till exempel ny infrastruktur, parkeringsreglering eller nya riktlinjer för tjänsteresor) eller när de sätts in vid en förändring i en verksamhets eller persons situation (till exempel flytt av verksamhet, inflyttning nya bostadsområden, ny bilpool eller minskning av mark för parkeringsplatser).

Nyttor med Mobility Management-åtgärder

Åtgärder för hållbart resande kännetecknas av en oftast bra kostnads/nyttokvot, vilket innebär att man får stor nytta per satsad krona. Bilkörning medför ett antal nackdelor medan aktiva transportsätt medför fördelar. Hållbart resande ger positiva effekter på flera områden på samma gång. Effekterna är både globala, till exempel klimatpåverkan, och lokala, till exempel hälsoskadliga partiklar. Effekterna ger dessutom nyttor för flera olika grupper samtidigt: samhälle, företag/arbetsgivare och individ.



Sammanställning över nyttor med hållbara resor och transporter

När en person väljer att cykla får samhället en nettovinst på 1,22 kr per cyklad kilometer. Väljer en person att istället köra bil drabbas samhället av en nettoförlust på 0,69 kronor per körd kilometer i bil.

Källa: Köpenhamns kommun

Förutsättningar i Västerås

Förutsättningarna för att arbeta med hållbara resor och transporter kan skilja sig kraftigt åt mellan olika kommuner beroende på till exempel topografi, geografiskt läge, politiska mål, tidigare arbete, infrastruktur och utbud av kollektivtrafik. Det är viktigt att utgå från Västerås förutsättningar för att satsa resurserna på rätt åtgärder som ger resultat.

Tillgångar & utmaningar

Västerås har en lång tradition som cykelstad. Det finns många mil cykelbanor separerade från bilvägar, som bland annat knyter ihop flera av de mindre tätorterna i kommunen med tätorten Västerås. Det har även skett cykelprojekt och den årliga Cykla till jobbet-kampanjen samlar många av stadens arbetsgivare. Kollektivtrafiken har fått ett kraftigt utökat utbud i och med trafikomläggningen SmartKoll med trafikstart i augusti 2013. Många arbetspendlar både till och från kommunen och det finns goda förbindelser med buss och tåg till närliggande kommuner och Stockholm.

Västerås är en kommun som växer stadigt. En större stad ger ett bättre underlag för kollektivtrafik men innebär också utmaningar genom att fler människor ska samsas om utrymmet i trafiken och fler resor görs varje dag. Det finns några stora stadsplaneringsprojekt på gång i centrala Västerås där hållbara transporter blir av stor betydelse för att kunna hantera trafiksituationen. Det gäller nya stationsområdet (3B-projektet), Kopparlunden och Pilgatan. Gällande trafikplanering har Västerås, i likhet med många andra svenska städer, också en utmaning i de externa handelsområden som växer fram.

Västerås har genom Svensk Växtkraft AB produktion av biogas av fordonskvalitet. Biogasen finns tillgänglig i tre tankställen i kommunen. Den samlade kunskapen inom området elbilar och laddinfrastruktur för sådana är också hög i Västerås med ett antal tillverkande och utvecklande företag.

Slutligen är Mälardalens Högskola en stor tillgång för staden med den möjlighet till forskning och samarbete som finns.

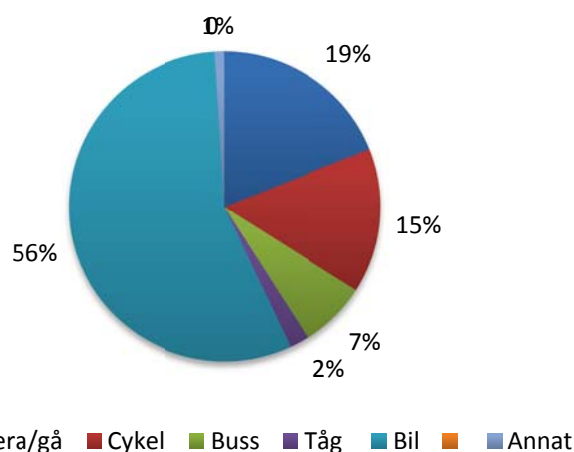
Resvanor

För att kunna veta vilka åtgärder som ger effekt är det viktigt att veta grundförutsättningarna. Ett sätt att ta reda på det för resor är att göra en resvaneundersökning. Här följer resultaten från de aktuella resvaneundersökningarna för Västerås kommun och Västerås stad.

Resvaneundersökning Västerås kommun 2011

2011 genomfördes en resvaneundersökning för hela kommunen. Resultaten visar att Västerås har en relativt hög andel som går och cyklar men även en hög andel resor som görs med bil. Andelen som reser med buss är låg men förväntas öka som ett resultat av den omfattande satsningen på kollektivtrafiken genom projektet SmartKoll. Ett annat intressant resultat är att reglering av parkering är ett effektivt styrmedel. I undersökningen var det 3-4 gånger så vanligt att resenärerna reste med bil till sina arbeten om arbetsgivaren tillhandahöll gratis parkering jämfört med om de inte hade gratis parkering.

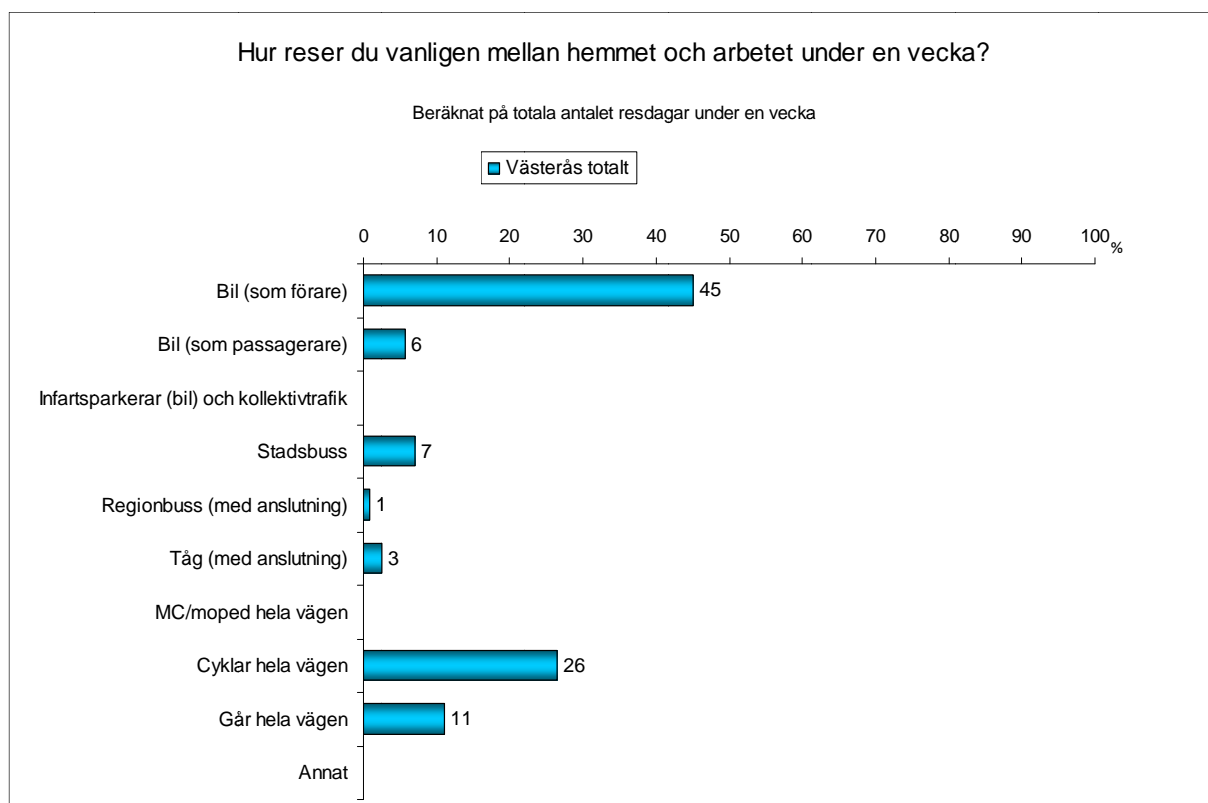
Färdmedelsfördelning Västerås kommun



Färdmedelsfördelning i Västerås kommun enligt resvaneundersökning 2011

Intern resvaneundersökning Västerås stad 2010

Under 2010 genomfördes en resvaneundersökning bland förvaltningar och bolag i Västerås stad. Totalt sett visade den för arbetsresorna mellan hem och arbete att en stor del av medarbetarna cyklar eller går hela vägen. Men hälften av medarbetarna reser vanligtvis med bil så där finns en del att göra.



Resultat från fråga om färdmedel för arbetsresor enligt intern resvaneundersökning 2010

Styrande dokument

För Västerås stad finns ett antal dokument som anger mål och inriktning för verksamheten. Här nedan räknas de dokument upp som i stor mån berör transportrådgivningen samt på vilket sätt de gör det.

I Västerås Översiktsplan 2026 och Klimatprogram 2012 finns strategier och åtgärder som transportrådgivningens verksamhet ska bidra till. Den Trafikplan och den Handlingsplan för ökad och säker gång- och cykeltrafik som förväntas antas under 2014 kommer också de innehålla strategier och åtgärder som berör transportrådgivningen.

Västerås Översiktsplan 2026

Översiktsplanen beskriver bland annat hur Västerås ska bli en hållbar och klimatsmart kommun och flera av de 12 strategierna som anges innefattar trafikfrågor. De viktigaste slutsatserna för trafiken om staden ska kunna fortsätta växa och utvecklas är:

- Inom transportsektorn måste ökningen av biltrafiken brytas genom att vi planerar så att behovet av bilresor minskar och att gång-, cykel- och kollektivtrafik gynnas
- Trafikmiljön ska utformas så att trafikens miljöbelastning minimeras
- Inför val av åtgärder som innebär förändring av transportsystemet ska fyrstegsprincipen användas

Klimatprogram 2012

Stadens Klimatprogram anger målen för minskningen av växthusgaser för både Västerås som geografiskt område och för Västerås stad som organisation. Här finns åtgärder som specifikt handlar om transportrådgivning och även åtgärder som indirekt berör verksamheten:

- Åtgärd G3f: Transportrådgivning riktad till näringsliv och organisationer
- Åtgärd G3g: Transportrådgivning riktad till hushållen
- Åtgärd G4a: Åtgärder för ökat cyklande
- Åtgärd G4b: Förbättra gåendes villkor
- Åtgärd G4c: Minska biltrafikens klimatpåverkan

Miljöprogram 2005

Med utgångspunkt i de 16 nationella miljö kvalitetsmålen och de regionala miljömålen redogör Miljöprogrammet hur Västerås stad ska arbeta för att bidra till målen uppfyllnad. Här fastslås att utsläppen av koldioxid från transportsektorn ska minska.

Strategisk plan 2012-2015

Den Strategiska planen sätter upp mål i riktning mot visionen Västerås 2026-Staden utan gränser. Här finns följande indikatorer inom trafikområdet:

- Resande med kollektivtrafik ökar
- Cykelåkandet ökar

Trafikplan 2026 (remissversion nov 2013)

Trafikplanens övergripande mål är att de, på grund av den förväntade befolkningstillväxten, tillkommande resorna ska ske med gång, cykel och kollektivtrafik så att biltrafiken behålls på dagens nivå. Samtliga strategier berör transportrådgivningen men särskilt dessa:

- Strategi 2: Bygg staden inåt
- Strategi 6: Enkelt att gå och cykla
- Strategi 7: Kollektivtrafiken som ryggrad
- Strategi 10: Minskad miljö- och klimatpåverkan från trafiken.



Genomförande

Ett strukturerat och långsiktigt arbete är en förutsättning för att uppnå resultat med arbetet med transportrådgivningen. Genom att arbeta med aktiviteter inom ett antal fokusområden säkerställs att aktiviteterna har bäring på målen för transportrådgivningen.

En nyckelfaktor för framgång är samverkan. Transportrådgivningen är beroende av att samverka med andra verksamheter, såväl interna inom Västerås stad som externa. Transportrådgivningen ska även påverka andra verksamheter och få in hållbara transporter i de verksamheter där det bör och kan finnas med. Transportrådgivningens verksamhet planeras genom inkludering i arbetet med tekniska kontorets och gatu- och trafikenhetens verksamhetsplaner.

Fokusområden

För varje mål har några fokusområden valts ut att arbeta med under handlingsplanens giltighetstid. Dessa fokusområden finns beskrivna nedan. Inom varje fokusområde kommer sedan ett antal aktiviteter genomföras för att uppnå de indikatorer som är kopplade till respektive fokusområde.

Västerås stad ska vara ett gott föredöme gällande arbetet med hållbara resor och transporter

Styrande dokument är av stor vikt för att ge förutsättningar och legitimitet åt arbetet med hållbara resor och transporter inom Västerås stad. Styrande dokument kan vara både policys, program, handlingsplaner och riktlinjer. Dessa måste ha ett bra innehåll, vara realistiska att arbeta enligt och vara välkända av de som ska följa dem.

Tjänsteresor har Västerås stad mycket att vinna på att göra mer hållbara. Dels finns mål om att minska klimatpåverkan från dessa och dels finns ekonomiska vinster att göra på färre bil- och flygresor och ett mer effektivt resande.

Arbetsresor har arbetsgivaren inflytande över bland annat genom att minska beroendet av egen bil i tjänsten. Aktiv arbetspendling ger stora hälsovinster, lägre kostnad för sjukskrivningar och antalet parkeringsplatser kan minskas.

Öka den sammanlagda andelen hållbara resor i Västerås

Rådgivning är hjärtat i transportrådgivningsfunktionen. Hit kan såväl företag som privatpersoner vända sig och få kostnadsfria, oberoende råd om sina resor och transporter. Företag och större arbetsplatser ska även aktivt sökas upp och erbjudas stöd i form av rådgivning.

Information är avgörande för att få personer att ändra sina resvanor. Information om hållbara transporter bör finnas ständigt tillgänglig i Västerås stads informationskanaler men även anpassas till de specifika målgrupperna och ges vid möten och rådgivningstillfällen.

Infrastruktur är en förutsättning för det hållbara resbeteendet vi vill uppmuntra. En väl fungerande infrastruktur och ett utbud av tjänster som stödjer denna är viktig. I samband med förbättringar och förändringar i infrastrukturen finns en god chans att påverka resenärernas beteende.

Minska klimatpåverkan från bilar i Västerås

Alternativt bilnyttjande kan innebära bilpooler, kooperativ, samåkning med mera. Dessa former av alternativ till att äga egen bil blir mer och mer populära och ger högre nyttjandegrad på totalt färre antal bilar.

Fossilfria bränslen innebär främst biodrivmedel och elektriska fordon. Dessa drivmedel finns tillgängliga och fordon finns till viss del men det krävs mycket information för att driva utvecklingen vidare.

Bränsleförbrukning för de befintliga bilar som rullar i kommunen är viktig att minska eftersom äldre bilar har högre bränsleförbrukning än de nya som säljs. En sänkt bränsleförbrukning ger positiva effekter för både miljön och ägarens ekonomi.

Aktiviteter

Inom varje fokusområde kommer under handlingsplanens giltighetsperiod ett antal aktiviteter genomföras. Vilka aktiviteterna blir, när de genomförs och omfattning beror på ett antal faktorer som till exempel: beslut inom Västerås stad, andra förvaltningars arbete, bemanning och budget, efterfrågan av rådgivning från externa aktörer och andra stora projekt i staden.

Tillkommande uppdrag

Västerås stads verksamheter förändras ständigt, nya projekt uppstår, nya behov identifieras och nya prioriteringar görs. Under handlingsplanens giltighetstid kommer troligtvis behovet av transportrådgivning och Mobility Management att uppstå inom verksamheter och projekt utöver de som är planerade för i denna. I stadens styrande dokument betonas vikten av mjuka åtgärder och de flesta av stadens verksamheter kan använda sig av dessa för att kostnadseffektivt arbeta med frågor rörande resor, folkhälsa, personalhälsa, minskat transportbehov, ökad attraktivitet som arbetsgivare, bättre nyttjande av stadens ytor med mera. Därför är det positivt om det uppstår ett större behov av Mobility Management-åtgärder. Tillkommande uppdrag och aktiviteter av mindre omfattning och som ligger inom ramarna för inriktningen i den här handlingsplanen kan i mån av tid läggas till transportrådgivningens verksamhet. Möjligheten till det bedöms av transportrådgivaren i fall till fall. De tillkommande uppdrag och aktiviteter som inte bedöms kunna läggas till får den ansvariga verksamheten hantera, då kan transportrådgivningen bistå med råd och expertstöd för att lägga upp arbetet. Större avsteg och omprioriteringar från handlingsplanen och inom transportrådgivningens verksamhet ska beslutas av tekniska nämnden.

Uppföljning

Transportrådgivningens verksamhet följs upp enligt förvaltningens och enhetens systematiska arbete med verksamhetsuppföljning och verksamhetsberättelse. Där tas de viktigaste aktiviteterna upp och även de områden som berör andra delar av stadens organisation.

Mätning av mål och fokusområden

Här redovisas vad som ska mätas för att se utvecklingen inom varje mål och fokusområde. Vissa av dessa mått kan mätas varje år medan vissa kommer att mätas vid ett tillfälle under perioden. Tidsplan för uppföljningen tas fram inom transportrådgivningen.

Mål	Fokusområde	Mått
Västerås stad ska vara ett gott föredöme gällande arbetet med hållbara resor och transporter		- Medarbetare som tycker att Västerås stad arbetar med resor och transporter på ett bra sätt - Genomslag i media och sociala medier
	Styrande dokument	- Kännedom om Riktlinjer för tjänsteresor - Informationsaktiviteter gällande Riktlinjer för tjänsteresor
	Tjänsteresor	- Andel körda mil med fossilfritt bränsle - Andel miljöfordon - Andelar fordon med fossilfria bränslen - Antal körda mil
	Arbetsresor	- Medarbetare som går, cyklar, åker kollektivt el samåker
Öka den sammanlagda andelen hållbara resor i Västerås		- Andel som cyklar, går, åker kollektivt, samåker jämfört med andel som åker bil
	Rådgivning	- Rådgivningstillfällen
	Information	- Unika besökare på stadens webbplats om hållbara transporter
	Infrastruktur	- Påverkansaktiviteter i samband med ny eller omgjord infrastruktur
Minska klimatpåverkan från bilar i Västerås		- Koldioxidutsläpp från fordonsflottan i Västerås
	Alternativt bilnyttjande	- Anslutna till bilpooler
	Fossilfria bränslen	- Bilar med fossilfria bränslen i Västerås
	Bränsleförbrukning	- Bränsleleveranser till Västerås - Bränsleförbrukning bensin- och dieseldrivna bilar i Västerås

Mätning och uppföljning av aktiviteter

För utvärdering av mobilitetsprojekt och påverkansaktiviteter finns ett verktyg framtaget som heter MaxSUMO. Verktiget utvecklades i det europeiska forskningsprojektet MAX och är en metod för att systematiskt följa upp och utvärdera mobilitetsprojekt och dess resultat i form av beteendeförändringar. SUMO är ett bra stöd och ska användas av transportrådgivningen för att följa upp de större aktiviteterna som genomförs. Detta säkerställer kvaliteten på aktiviteterna och ger möjlighet att se vilka aktiviteter som är bra och hur de kan förbättras.



VÄSTERÅS STAD

Tekniska kontoret • 721 87 Västerås
Telefon 021-39 00 00 • www.vasteras.se